

PETONETS AL FLENDI!

JORDI VILAMITJANA I PUJOL

Q(Per a en Caraco de Palamós; en Cigaleta de Plata, la Quimeta Mameta i la Civila Pits de l'Escala; per a l'Encula-Burros de Banyoles i l'Espanta-Carais d'Arbúcies; a l'atenció de la Filatrassa de Roses, el Marranot d'Espolla i en Pixotes de Verges; per a la Puces de Caldes de Malavella i en Trempelis de Pals, a tots ells reverència subjectiva i un bon recargolament de panxa)

uan la vida no es presenta ben bé com un voldria, i a més resulta que plou el cap de setmana, i el sou no dóna per gaire, i tot és un aquí caic i allà m'aixeco, la imaginació -que és gratuïta- busca compensar les malvestats pròpies cercant les debilitats d'altri. No res apuja tant l'ànim com contemplar que hi ha algú pitjor o en vies d'empitjorament. No és -com molt bé deia algú- que l'home sigui un llop per a l'home; és molt pitjor: l'home és un home per als altres humans.

La naturalesa humana no té res de beatífic, ni de bondadós, ni de sa. Per pur instint de supervivència, l'ésser humà està permanent pensant en ell. Si els mals propis l'aclaparen, es consola de seguida en la contemplació de les desgràcies dels congèneres. Per pura aparença i conveniència, vesteix aquesta contemplació de civilitat. És allò del fals interès, de la morbositat, de la pura xafarderia.

Aquesta manera de procedir ha trobat en el capitalisme actual els camps i vinyes que necessitava per esplanar-se, propagar-se i inculcar-se. Posem-ne un exemple clarificador. Mentre milers de conciutadans estan perdent la feina, les manifestacions i els actes de protesta són seguits per uns pocs. Els qui encara conserven la feina pensen que mentre toqui a un altre no els toca a ells, i que qui dies passa anys empeny. Que és natural que cadascú pensi en ell? Doncs d'això exactament estava jo parlant: vagi bé jo, els altres que rebentin.

D'aquesta actitud, els paladins del sistema en diuen llibertat: llibertat de treballar el dia que hi ha vaga general; llibertat de no protestar perquè tanquen fàbriques si no és la meva feina la que està en perill; llibertat de pensar que mentre jo vagi bé tot va bé. Aquesta és la dimensió de la misèria que la imaginació s'encarrega d'il·lustrar. D'aquí arrenca la mala llet proverbial d'alguns refranys, malnoms i renecs.

Encara que no ho sembli aquest article és lingüístic. Vull dir que aclarit el punt de partida, ara toca posar exemples de com alguns refranys i modismes són enginyosament maliciosos, reals com la mateixa vida. De fet, el refranyer que aquí s'exposa no és pas útil a l'escola, sinó a l'escola de la vida; no serveix al jove per endreçar la vida, sinó a l'adult que ja sap quin peu calça tothom; no són pas saviesa innocent i familiar, sinó murrieria grisa i de taverna.

Quan un és un pobre advocat pobre, es diu que és l'advocat de les tres pes: putes, pobres i parents. Si l'alcalde de Massanet és massa brut i a Porqueres se les veuen amb els porcs, l'alcalde de Banyoles té la muller infidel i les banyes ratllant sostre. El patró dels comerciants que només tenen que misèries a la botiga és l'apotecari d'Olot, que de tot en té un poc. Aquella ànima de càntir preguntava per l'herència de l'oncle i li van dir que li tocava la d'en Bell-lloc, que jo no cobro ni tu tampoc. Molt abans que els ni-ni fossin carn de noticiari, ja es tenia clara l'activitat d'alguns joves ganduls, i per això els anomenaven "els caca i non". De vegades sentim algú que amb una saviesa infusa i autoproclamada només diu que bertranades; de fet, fa com el savi Camotes, que de les comes en deia potes.

Hi ha cerimònies i actes religiosos que esdevenen ridículs de tan originals que volen ser. Posem-hi per cas alguns enterraments que més que laics, són "barra lliure". S'escau dir llavors que "allò" sembla "l'enterrament d'en Carlets". Fou molt cèlebre l'enterrament d'en Carlets a la vila de Valls. Ho explica Joan Amades amb fantàstica precisió. Carlets era rei dels gitanos catalans. Quan va morir, van acudir a l'enterrament nombrosos gitanos d'arreu. Aquests individus ploraven amb grans crits i agafaven fortament la caixa de morts perquè no se

l'enduguessin. Els enterradors forcejaven per alliberar-la de la gitanada. En un moment donat, uns gitanets es van treure de les butxaques sengles navalles per punxar els enterramorts, els quals veient de què anaven les coses, van abandonar la caixa al mig del carrer, on es va estar hores. Ni uns ni altres s'atreviren a tocar-la. Cada refrany, dita o locució dels que vénen a continuació conté un punt de mala bava. Jutgi i interpreti el lector: "Si el seu marit és orb, per qui es pentina la Caterina?" "Neta com la tia Cinta, que remena l'olla amb la pinta"; "A Sant Joan de Malta, l'un treballa i l'altre s'afarta" (i a Espanya, també); "La feina d'en Galvana: buscar postes de sol i caps de setmana" (no em facin parlar, ni dir noms de polítics i assessors de casa nostra); "Com el graller de Montornès, que li donaven un sou perquè toqués i cent perquè callés" (només ho entendran si tenen a casa marrecs aprenent a tocar el violí); "Sembren sant Jaume i la carbassa" (nuvi baixet; xicota alta; s'estimaran, però la gent s'enriolarà); "el xato Mandinga" (gairebé sense nas); "A can Maneu, tothom mana i ningú no creu" (una vegada un operari d'un indústria gironina em va dir que a l'empresa cada vegada hi havia més gent donant ordres i menys treballadors per executar-les; van trigar poc a fer un ERO); "El gos d'en Mandró que es va deixar menjar els ronyons per mandra d'esquivar-se les mosques"; "El pintor Manxiula, que va pintar un gall i perquè tothom sabés què era, a sota, hi va escriure gall" (jo posaria aquest refrany de rètol a la Sala d'Exposicions Municipals de la Rambla); "Com l'ungüent d'en Marçal, que si no fa bé tampoc no fa mal" (obligatori per a tota la falsa ciència paramèdica de guaridors i xamans de casa nostra); "Com les calces del matalasser del Raval, que només Déu i ell sabien com se les havia de posar" (hi ha gent que es complica tant la vida que més val no posar-s'hi); "Ésser una cosa del temps dels 7 moliners: que 4 eren lladres i 3 usurers" (moliners i tants i tants d'altres oficis)... Si em volen creure, deixin-se de romanços i martingales. Més que llenguatges políticament correctes, estèrils i estúpids, ens cal dir les coses pel seu nom i, sobretot, aprofitar el poder balsàmic dels renecs, malnoms, oprobis, imprecacions i malediccions que ens ofereix una llengua tan rica com la catalana.

Font del document: http://www.diaridegirona.cat/opinio/2012/03/09/petonets-flendi/551162.html?utm_source=rss